

Załącznik nr 2

Ks. dr Janusz Mieczkowski

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

AUTOREFERAT

Na mój dorobek naukowy wydany drukiem od czasu uzyskania w roku 2004 stopnia naukowego doktora teologii składają się następujące publikacje:

- książka stanowiąca podstawę ubiegania się o stopień doktora habilitacyjnego
- 6 książek redagowanych lub współredagowanych
- 14 artykułów naukowych opublikowanych w ogólnopolskich lub zagranicznych czasopismach naukowych (jeden w języku ukraińskim)
- 17 artykułów naukowych opublikowanych w pracach zbiorowych, w tym 2 w języku słowackim i 1 w języku ukraińskim
- 10 sprawozdań z sympozjów i konferencji naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych ogólnopolskich i 1 w czasopiśmie zagranicznym.

Wskazanie osiągnięcia naukowego

Moim osiągnięciem wynikającym z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.) jest rozprawa pt. *Jednoczący charakter liturgii stacyjnej w Rzymie*, TYNIEC Wydawnictwo Benedyktynów, Tyniec 2015, ss. 550 (ISBN 978-83-7354-588-5); Książka ta została wydana jako I monografia do serii „Modlitwa Kościoła”.

Książka ta dotyczy fenomenu liturgicznego, jakim była liturgia stacyjna, którą papież celebrował w różnych kościołach miasta Rzymu. Rozwinęła się ona w Rzymie jeszcze w starożytności. Wyróżniały ją cztery podstawowe cechy: sprawowana była zawsze przez papieża lub jego reprezentanta, jej celebrowanie odbywało się w różnych bazylikach i kościołach Rzymu, była centralną liturgią dnia w mieście, a wybór miejsca stacji zależał od przeżywanego święta lub obchodzonego w tym dniu wspomnienia. Miejsca, gdzie sprawowana była Eucharystia stworzyły specjalny system stacyjny, który powtarzany był każdego roku.

Rozprawa habilitacyjna przedstawia, w jaki sposób zrodziła się w Rzymie liturgia stacyjna, jak rozwijała się w ciągu wieków, jaki przyjmowała kształt oraz jakie obrzędy

wyróżniały ją spośród innych inicjatyw duszpasterskich Rzymu. Wszystkie te problemy rozważane są w kontekście troski o jedność Kościoła, która stała u korzeni liturgii stacyjnej w Rzymie. Ukazuje ona, że biskup Rzymu decydując się na taki sposób celebracji liturgicznych miał na celu zebranie wokół ołtarza, na którym celebrował Eucharystię, całą miejską wspólnotę Kościoła: prezbiterów, diakonów, pozostałe duchowieństwo oraz wiernych świeckich. Liturgia ta miała być środkiem na utrzymanie jedności kościelnej, a zarazem sposobem jej manifestowania.

Książka ta została podzielona na sześć rozdziałów.

W I rozdziale znalazły się rozważania na temat znaczenia słowa *statio* w epoce starożytnej. Ukazane zostało najpierw co termin ten oznaczał w czasach przedchrześcijańskich, w starożytnej literaturze greckiej i łacińskiej, oraz w jaki sposób przedostał się on do języka religijnego chrześcijan. Przedstawiona została także ewolucja słowa *statio* wśród samych chrześcijan, która doprowadziła do tego, że stało się ono określeniem liturgii sprawowanej przez biskupa Rzymu w określone dni roku liturgicznego w różnych kościołach Rzymu.

W II rozdziale przedstawione zostało środowisko, w którym zrodziła się liturgia stacyjna. Po krótkim opisie historii i topografii miasta Rzymu oraz historii rzymskiej wspólnoty chrześcijańskiej od jej początku do IV w. (pierwsze informacje o liturgii stacyjnej) ukazane zostały cztery teorie, próbujące wyjaśnić czas i powody powstania liturgii stacyjnej w tym mieście. Według różnych badaczy liturgia stacyjna pojawiła się w Rzymie jako: kontynuacja liturgii odbywającej się w kościołach tytularnych (I), naśladowanie liturgii jerozolimskiej (II), dzieło papieża Grzegorza Wielkiego (III) bądź też wynik wpływów bizantyjskich na Rzym, które miały miejsce w wieku VII (IV). W rozdziale tym poznajemy argumenty i źródła przemawiające za każdą z tych teorii.

III rozdział przedstawia rozwój liturgii stacyjnej na od jej najstarszych śladów (liturgia w rzymskich kościołach tytularnych i liturgia na grobach męczenników) do początków XIV w., kiedy przyjmuje się jej upadek, który nastąpił wraz z wyjazdem papieży do Awinionu. Ten długi odcinek czasowy podzielony został na mniejsze okresy (do czasów Grzegorza Wielkiego, VII i VIII wiek, czas od IX w. do początku XIV wieku), związane z etapami rozwoju liturgii stacyjnej oraz dostępnymi nam źródłami. Ukazany został tutaj sposób w jaki kształtował się przez wieki system stacyjny, który swoją najpełniejszą formę osiągnął w VIII wieku. Po tym czasie widzimy powolne zanikanie liturgii stacyjnej. Trwała ona jednak do czasów przeniesienia papieżstwa do Awinionu, a opis jej kształtu znajduje się w drugiej części rozdziału.

IV rozdział zawiera opis obrzędów związanych z Mszą stacyjną i innymi elementami liturgicznymi występującymi podczas stacyjnego zgromadzenia. Po przedstawieniu uczestników i czasu sprawowania liturgii stacyjnej ukazane zostały jej dwie podstawowe formy: liturgia odbywająca się bezpośrednio w kościele stacyjnym oraz liturgia poprzedzona procesją stacyjną, wyruszającą z kościoła *collecta*. Ponieważ zdarzało się, szczególnie od początków drugiego tysiąclecia, że papież nie celebrował liturgii stacyjnej, w ostatniej części rozdziału przedstawione zostały przepisy dotyczące liturgii stacyjnej, której przewodniczył zastępujący go biskup lub prezbiter.

W V rozdziale przedstawione zostały dzieje organizacji stacyjnej w okresie od przeniesienia papieżstwa do Awinionu do czasów nam współczesnych. Do czasów Soboru Watykańskiego II z liturgii papieskiej pozostała jedynie sama organizacja stacyjna odwołująca się do indywidualnej pobożności wiernych. Ślady istnienia tego systemu odnajdziemy w bullach papieskich, przewodnikach pisanych przez i dla pielgrzymów udających się do Rzymu, utworach poetyckich, księgach liturgicznych oraz dziełach popularyzujących ideę stacyjną. Rozważania tego rozdziału kończą się w czasach nam współczesnych, kiedy to nastąpił powrót do liturgii stacyjnej oraz do samego pojęcia *statio*, używanego w liturgii Kościoła w różnych kontekstach.

VI rozdział ukazuje, że od swoich początków liturgia stacyjna w Rzymie ukierunkowana była na manifestowanie i osiągnięcie jedności lokalnego Kościoła. Przedstawiona tu została najpierw nauka Ojców Kościoła i pisarzy starożytnych na temat Eucharystii jako sakramentu jedności Kościoła. Następnie zasygnalizowane zostały zagrożenia jedności, które mogły mieć wpływ na decyzję biskupa Rzymu o wyborze liturgii stacyjnej jako środka osiągnięcia i utrwalenia jedności Kościoła. Poznajemy w końcu sposób, w jaki liturgia stacyjna dawała możliwości jednoczenia biskupa ze swoim prezbiterium, z wiernymi oraz pozwalała ukazywać jedność liturgii Kościoła i topografii miasta.

Liturgia stacyjna była więc instytucją, która swym rozmachem i głębią do dzisiaj zadziwia i fascynuje wielu badaczy. Pozwoliła ona na publiczne wyrażenie wiary chrześcijan w późnym antycznym i wczesnym średniowiecznym świecie. Stacyjny kult dawał ludowi poczucie, że w wyznawaniu wiary nie są osamotnieni, że żyją w świecie, w którym wiara zajmuje istotną część życia, także publicznego. Jednocząc się na liturgii mogli również wspierać się nawzajem w kroczeniu drogą wyznaczoną przez Chrystusa i Jego Kościół.

Dotychczasowe opracowania dotyczące liturgii stacyjnej w Rzymie koncentrowały się głównie na starożytności i wczesnym średniowieczu. Książka ta ma być pierwszą, która stara się ukazać dzieje liturgii stacyjnej i systemu stacyjnego od momentu ich powstania aż do

czasów obecnych. W pracy tej ukazano więc losy liturgii stacyjnej nie tylko w czasach jej największej świetności, ale także w kolejnym tysiącleciu.

Własne badania naukowe i ich efekty

Po obronie doktoratu w roku 2004, został on wydany drukiem pt. *Krakowski Instytut Liturgiczny*, Wydawnictwo WN PAT, Kraków 2005, ss. 426, ISBN 83-7438-021-7.

Redakcja książek:

W czasie od obrony doktoratu do roku 2015 byłem reaktorem lub współredaktorem kilku książek.

Pierwsza z nich (*Eucharystia na ołtarzu świata*, red. S. Koperek, J. Szczepaniak, W. Zuziak, W. Przyczyna, J. Mieczkowski, J. Superson, Kraków 2006, ss. 423) powstała jako materiały po sympozjum poświęconym Eucharystii, które odbywało się na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie z okazji Roku Eucharystii, ogłoszonego przez papieża Jana Pawła II.

Druga była księgą pamiątkową, którą polskie środowisko liturgiczne ofiarowało ks. prof. dr. hab. Stefanowi Koperkowi CR z okazji 70-lecia jego urodzin. Publikacja ta wydana została pod tytułem: *Introibo ad altare Dei*, red. S. Szczepaniec, J. Mieczkowski, J. Superson, Kraków 2008, ss. 1047.

Trzecią książką, w której pracach redakcyjnych uczestniczyłem była publikacja związana z jubileuszem 70-lecia urodzin ks. kard. Stanisława Dziwisza. Przygotowana została ona przez środowisko naukowe Papieskiej Akademii Teologicznej i Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie: *Testi Ioannis Pauli II*, red. S. Koperek, J. Mieczkowski, S. Mieszczak (sekretarze), Kraków 2009, ss. 647.

Redakcja kolejnej publikacji wiązała się z zakończeniem pracy dydaktycznej na PAT w Krakowie ks. prof. dr. hab. Stefana Koperka CR. Zawierała ona większość artykułów, które opublikował Ksiądz Profesor podczas swojej pracy naukowej - *Hymn chwały. Liturgia w życiu Kościoła*, red. J. Mieczkowski, Kraków 2009, ss. 713.

Ostatnie dwie książki, w których pracach redakcyjnych uczestniczyłem związane są publikacjami materiałów z międzynarodowych sympozjów liturgicznych pt. „Ad fontes liturgicos”, które odbyły się w Krakowie w latach 2010 oraz 2013. Te dwie publikacje to: *Powrót do źródeł. Metodologia i teologia w badaniach źródeł liturgicznych*, red. J.

Mieczkowski, P. Nowakowski, Kraków 2012, ss. 142 oraz *Reformy liturgii a powrót do źródeł*, red. J. Mieczkowski, P. Nowakowski, Kraków 2014, ss. 397.

Ważną inicjatywą było dla mnie także podjęcie współpracy z Redakcją przy wydaniu 229 (XI-XII 2009) numeru włoskiego czasopisma „Liturgia” (Rivista bimestrale del Centro di Azione Liturgica, Roma).

Badania naukowe i publikacje

Poniżej przedstawione zostaną moje badania naukowe oraz ich efekty, którymi były artykuły w czasopismach naukowych oraz różnych pracach zbiorczych i monografiach. Moje zainteresowania naukowe koncentrują się przede wszystkim na historii liturgii. Zainteresowania historyczne towarzyszyły mi bowiem od początków podstawowych studiów teologicznych. Owocem tego stała się praca magisterska, która była pisana na seminarium z historii Kościoła. Po rozpoczęciu studiów licencjacko-doktoranckich starałem się więc łączyć zainteresowania liturgiczne z historycznymi. W swoich badaniach najczęściej korzystałem więc z metody historyczno-genetycznej, starając się ukazać historię pewnych form liturgicznych od ich początków poprzez kolejne fazy ich rozwoju, by zobaczyć ich ostateczny kształt.

Moje badania i powstałe na ich bazie artykuły podzielone zostały zgodnie z moimi zainteresowaniami na cztery kategorie: artykuły na temat historii ruchu liturgicznego, artykuły na temat ogólnie pojętej historii liturgii rzymskiej, inne artykuły na temat liturgii rzymskiej oraz artykuły na temat krakowskiego środowiska naukowego (głównie liturgicznego).

Na zakończenie tej części autoreferatu przedstawione zostały sprawozdania, które powstawały po różnych sympozjach i konferencjach naukowych, w których uczestniczyłem.

Badania i artykuły na temat historii ruchu liturgicznego:

W czasie pracy nad rozprawą doktorską zetknąłem się z tematyką ruchu liturgicznego, którą rozwinąłem później w wielu artykułach naukowych. W kilku z nich zająłem się przedstawieniem kilku ośrodków ruchu liturgicznego w Europie Zachodniej. Były to przede wszystkim klasztory benedyktyńskie, w których kwitło życie liturgiczne. W artykułach tych ukazywałem, historię klasztorów, podjęte w tych ośrodkach inicjatywy liturgiczne, działalność najwybitniejszych przedstawicieli ruchu liturgicznego z danego środowiska oraz ich najważniejsze osiągnięcia duszpasterskie oraz publikacje naukowe i popularno-naukowe. W ten sposób przedstawiłem następujące ośrodki ruchu liturgicznego: opactwo w Solesmes

(*Opactwo Solesmes - pierwszy ośrodek ruchu liturgicznego*, „RBL” LX (2007), z. 1, s. 29-39), opactwo w Beuron (*Wkład opactwa św. Marcina w Beuron w ruch liturgiczny*, „Liturgia Sacra” 13 (2007), nr 1 (29), s. 105-117), opactwo w Maredsous (*Działalność opactwa św. Benedykta w Maredsous w początkach ruchu liturgicznego*, „Liturgia Sacra” 16 (2010), nr 1 (35), s. 121-131), opactwo Mont César w Louven (*Działalność opactwa Mont César w ruchu liturgicznym do wybuchu II Wojny Światowej*, [w]: *Memoriale Domini*, red. M. Olczyk, W. Radecki, Gniezno 2010, s. 301-315).

W artykule, który dotyczył początków ruchu liturgicznego w Stanach Zjednoczonych, nie koncentrowałem się już na jednym ośrodku liturgicznym, ale na wszystkich postaciach i inicjatywach, które rozpoczęły ruch liturgiczny w tej części Ameryki Północnej (*Początki ruchu liturgicznego w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej*, „Liturgia Sacra” 20 (2014), nr 2 (44), s. 335-348).

W wyniku moich badań naukowych powstały także artykuły przedstawiające całościowo ruch liturgiczny. Jednym z nich był artykuł powstały w związku z obchodzeniem sześćdziesiątej rocznicy powstania czasopisma „Ruch Biblijny i Liturgiczny”. Artykuł pt. *Ruch liturgiczny na przestrzeni ostatnich sześćdziesięciu lat* ([w]: *Sześćdziesiąt lat „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego” w służbie odnowy biblijnej i liturgicznej w Polsce*, red. S. Wronka, Kraków 2007, s. 31-52) podejmował tematykę nie tylko przedsoborowego ruchu liturgicznego, ale także inicjatyw posoborowych zmierzających do powrotu liturgii trydenckiej, których przedstawiciele określają swoje działania jako „nowy ruch liturgiczny”. Panorama początków ruchu liturgicznego w Europie Zachodniej, ze szczególnym akcentem położonym na powrót do źródeł liturgii chrześcijańskiej, ukazana została także w artykule, który ukazał się w języku słowackim w związku z Międzynarodowym Sympozjum Liturgicznym „Ad fontes liturgicos III” (*Počiatky liturgického hnutia v Západnej Európe* ([w]: *Ad fontes liturgicos III. Liturgické hnutie ako dôsledok návrtu k liturgickým prameňom*, red. V. Boháč, M. Mojzeš i inni, Prešov 2012, s. 12-37).

W swoich badaniach zająłem się także osiągnięciami ruchu liturgicznego na terenach polskich. W artykule pt. *Tematyka liturgiczna na łamach kleryckiego pisma „Tempus Liberum” w okresie międzywojennym* („Liturgia Sacra” 15 (2009), nr 1 (33), s. 101-114) ukazywałem w jaki sposób i na ile idee ruchu liturgicznego przyswajane były przez kleryków krakowskiego seminarium duchownego w okresie międzywojennym. Ich artykuły na tematy liturgiczne, które ukazywały się w seminaryjnym czasopiśmie naukowym „Tempus Liberum”, odzwierciedlają bowiem stan ich wiedzy na temat liturgii oraz pragnienie przeszczerpienia idei ruchu liturgicznego do Polski.

Jednym ze sposobów działań przedstawicieli ruchu liturgicznego było wydawanie mszalików, w których znajdowały się komentarze liturgiczne, dzięki którym wierni mogli rozumieć liturgię, w której uczestniczyli. Polskie mszaliki okresu międzywojennego, jako przykład komentarzy dla wiernych przedstawiłem w artykule w języku ukraińskim pt. *Польські Малі месали міжвоєнного періоду як приклад літургійних коментарів для вірних* ([w]: *Літургійні коментарі як джерело літургології*, Ad fontes liturgicos V, red. B. Рудейко, Львів 2015, s. 58-84). Artykuł ten powstał w związku z wygłoszonym przeze mnie referatem na Międzynarodowym Sympozjum Liturgicznym „Ad fontes Liturgicos V”, które odbywało się we Lwowie.

Tematykę liturgiczną oraz idee ruchu liturgicznego po Soborze Watykańskim II popularyzowały także powstające w wielu krajach instytuty liturgiczne. Ich działalność w Hiszpanii i wybranych krajach Ameryki Północnej i Łacińskiej przedstawiona została przeze mnie w artykule pt. *Instytuty liturgiczne w latach posoborowych w Hiszpanii oraz Ameryce Łacińskiej i Północnej* ([w]: *Confitemini Domino, quoniam bonus*, red. J. Nowak, Warszawa 2007, s. 257-273).

Artykuły na temat historii liturgii rzymskiej:

Druga grupa tematyczna artykułów dotyczy różnych zagadnień i instytucji liturgicznych, które występowały w historii liturgii rzymskiej.

Do najważniejszych z nich należał na pewno artykuł przedstawiający całościowo historię starożytnego zwyczaju przesyłania i przechowywania cząstki Eucharystii określanej jako „fermentum” (*Geneza i historia zwyczaju fermentum*, „RBL” LXIII (2010), z. 2, s. 147-164). Ukazuje on inicjatywę papieża, który, nie mogąc już gromadzić na niedzielnej Eucharystii wszystkich wiernych i prezbiterów w Rzymie, postanowił przysyłać im cząstkę konsekrowanego Chleba, którą nazywano „fermentum”. Była ona zanoszona przez akolitów do kościołów wewnątrz Rzymu, a po jej otrzymaniu celebrans umieszczał ją w kielichu. W ten sposób podkreślano jedność między Mszą papieża i prezbitera. Tak rozumiane „fermentum” zaniknęło VII w. W tym czasie tym czasie pojawił się inny zwyczaj – „santca”. Była to także część Chleba, konsekrowanego podczas ostatniej Mszy św. w danym kościele, która była przynoszona do ołtarza podczas procesji wejścia, by symbolizować nieustanną identyczność Ofiary Mszy św. Również ją celebrans wpuszczał do kielicha i spożywał. Najdłużej, tj. do XIII lub XIV wieku, „fermentum” ocalało podczas święceń biskupich, kapłańskich i obrzędu konsekracji dziewic.

Kolejny artykuł dotyczący starożytności ukazywał nadzwyczajny sposób pojednania grzeszników z Kościołem jakim były w starożytności „tabliczki pokoju” (*Libelli pacis w praktyce pokutnej Kościoła starożytnego*, [w]: *Męczeństwo. Przeszłość, teraźniejszość, przyszłość*, red. Sz. Drzyżdżyk, Kraków 2012, s. 139-152). Zwyczajnym sposobem pojednania grzeszników z Kościołem było podjęcie ciężkiej pokuty wyznaczonej przez biskupa. W związku z jej uciążliwością pojawiła się próba omińnięcia tego porządku poprzez przywilej męczenników, którzy mogli udzielić grzesznikom tzw. „tabliczkę pokoju”, dzięki której mogli oni skrócić swój czas pokuty lub nawet być przyjęci do Kościoła bez odprawienia należytej pokuty. Artykuł ten ukazuje więc początki, rozwój, funkcjonowanie i zakończenie tego starożytnego zwyczaju.

Całościową próbą ukazania jak w historii kształtowało się przystępowanie wiernych do Komunii św. było artykuł wstępny do kolejnego wydania książki XIX-wiecznego autora - ks. J. Hubego (*Częsta Komunia święta w historii Kościoła*, w: J. Hube, *O częstej Komunii świętej*, wyd. Alleluja, Kraków 2007, s. 5-25).

Dwa kolejne artykuły przedstawiają takie zagadnienia liturgiczne, takie jak: cechy charakterystyczne Mszy św., którą nazywano „sumą” (*Niedzielna suma*, „RBL” LXII (2009), z. 3, s. 183-194), czy ogólna charakterystyka obrzędów i osobliwości liturgii trydenckiej (*Liturgia trydencka*, „RBL” LXI (2008), z. 3, s. 177-190).

Jeden z artykułów, którego współautorem był ks. J. Superson, przedstawia, jak w historii Kościoła kształtowało się miejsce, które zajmował ołtarz w przestrzeni liturgicznej kościołów oraz jakie było tego teologiczne uzasadnienie (*Teologiczne usytuowanie ołtarza w świątyni chrześcijańskiej*, współautor J. Superson, „Collectanea Theologica” 78 (2008), nr 1, s. 110-129).

Do książki, dedykowanej wykładowcy prawa kanonicznego na UPJPII ks. prof. dr. hab. M. Dyduchowi, powstał artykuł ukazujący rozwój i znaczenie prawa liturgicznego w historii Kościoła (*Historia i znaczenie prawa liturgicznego*, współautor S. Koperek, [w]: *Lex Tua veritas*, red. A. Wójcik, P. Majer, Kraków 2010, s. 155-168).

Współczesne problemy, które wiążą się z odmową przyjęcia reform Soboru Watykańskiego II przez grupę związaną z abpem M. Lefebrem, ukazane zostały w artykule pt. *Reforma liturgiczna Soboru Watykańskiego II w ocenie abpa Marcela Levebvre’a i lefebrystów* ([w]: *Reformy liturgii a powrót do źródeł*, red. J. Mieczkowski, P. Nowakowski, Kraków 2014, s. 61-84).

Dwa artykuły wiązały się również z tematyką rozprawy habilitacyjnej. Pierwszy z nich powstał na zamówienie redakcji „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego”, która jeden z numerów czasopisma poświęciła miastu Rzymowi. Chodzi tu o artykuł *Rzymska liturgia*

stacyjna („RBL” LXV (2012), nr 1, s. 29-44). Drugi z nich powstał w związku z tematyką międzynarodowego sympozjum liturgicznego „Ad fontes liturgicos II”, które odbywało się we Lwowie w październiku 2011 roku, a poświęcone było źródłom liturgii pontyfikalnej. Tematyka ta obejmowała więc także źródła liturgii papieskiej w Rzymie. W materiałach po tym sympozjum ukazał się więc mój artykuł w języku ukraińskim poświęcony tym źródłom: *Джерела папської літургії в Римі (першого тисячоліття) на прикладі стаціональної літургії* („Богословія” 71 (2010/2011), кн. 1-4, s. 23-42).

Inne artykuły na temat liturgii.

Pośród innych tematów, podejmowanych przeze mnie w artykułach naukowych znalazło się także zagadnienie beatyfikacji i kanonizacji. W pierwszym z nich przedstawiony został sposób przeprowadzania procesu beatyfikacyjnego i kanonizacyjnego oraz ogłaszania wiernych świętymi i błogosławionymi (*Beatyfikacje i kanonizacje*, [w]: *Błogosławiony, który przyszedł w Imię Pańskie*, red. M. Godawa, Kraków 2011, s. 12-21). W dwóch kolejnych artykułach, wraz z przedstawicielami innych dziedzin ks. M. Gilski (dogmatyka) oraz ks. M. Cholewa (psychologia) podjęliśmy badania empiryczne nad recepcją zasad dogmatycznych w liturgii Kościoła. Staraliśmy się poznać, w jaki sposób hierarchia prawd w Kościele katolickim przekłada się na wybór patronów kościołów (*Hierarchia prawd a patroni kościołów*, „Liturgia Sacra” 17 (2011), nr 2 (38), s. 273-283) oraz w jaki sposób beatyfikacje i kanonizacje, głównie za czasów pontyfikatu Jana Pawła II, miały wpływ na wybór patronów kościołów Archidiecezji Krakowskiej (*Recepcja beatyfikacji i kanonizacji a tytuły parafii erygowanych w Archidiecezji Krakowskiej w latach 1978-2010*, „Polonia Sacra” XV (XXXIII), 2011, nr 29 (73), s. 151-163).

Dwa kolejne artykuły wiązały się z rocznicami podpisania ważnych dokumentów liturgicznych. W pierwszym z nich, powstałym z okazji 50 rocznicy konstytucji o liturgii „Sacrosanctum Concilium”, zaprezentowane zostały główne postulaty ojców soborowych, które wpłynęły na obecny kształt liturgii (*Konstytucja o liturgii świętej „Sacrosanctum Concilium”*, [w]: *Sobór Watykański II. Złoty Jubileusz*, red. M. Cholewa, S. Drzyżdzyk, M. Gilski, Kraków 2013, s. 19-35). Drugi napisany został z okazji zbliżającej się kanonizacji papieża Jana Pawła II. Środowisko teologiczne związane z Krakowem postanowiło wydać książkę, która przypominałaby najważniejsze dokumenty Jana Pawła II. Jednym z nich była encyklika *Ecclesia de Eucharystia* (Encyklika „*Ecclesia de Eucharystia*”, [w]: *Zrozumieć, aby czcić. Encykliki Jana Pawła II*, red. M. Cholewa, S. Drzyżdzyk, M. Gilski, Kraków 2014, s. 219-236)

Artykuły na temat krakowskiego środowiska liturgicznego i naukowego.

Tematem moich artykułów było także środowisko liturgiczne miasta Krakowa. Jednym z pierwszych miast, w którym powstał ośrodek katechumenalny był Kraków. Charakterystyka powstałego tu ośrodka i jego osiągnięcia stały się przedmiotem artykułu w języku słowackim, który powstał w związku z obywatelką się w Preszowie Międzynarodową Konferencją Liturgiczną poświęconą wydaniu greckokatolickiego rytuału chrzcielnego - *trebnika* (*Centrum katechumenatu v Krakove*, [w]: *Vysluhovanie sviatosti podl'a Malého trebnika* (*Recensione ruthena*), red. S. Stolàrik, A. Akimjak, Prešov 2007, s. 209-222). Drugi artykuł dotyczący historii krakowskiego ośrodka katechumenalnego powstał na skutek prośby redaktora podręcznika do liturgii, pod redakcją bpa Wacława Świerzawskiego (*Mysterium Christi*, t. 2). W porównaniu do poprzedniego artykułu, rozszerzona została tematyka oraz poszerzone zostały źródła, które były podstawą do napisania nowego, obszerniejszego tekstu (*Katechumenat i studia katechumenalne w Krakowskim Instytucie Liturgicznym*, [w]: *Historia liturgii* (*Mysterium Christi*, t. 2), red. W. Świerzawski, Zawichost-Kraków-Sandomierz 2012, s. 359-383).

Następne artykuły z tej tematyki powstawały w związku z księgami pamiątkowymi, które dedykowane były postaciom liturgistów, związanych z Krakowem: ks. prof. Stefana Koperka CR (*Wkład ks. Stefana Koperka CR w Instytut Liturgiczny w Krakowie*, [w]: *Introibo ad altare Dei*, red. S. Szczepaniec, J. Mieczkowski, J. Superson, Kraków 2008, s. 29-41 oraz *Słowo wstępne*, [w]: *Hymn chwały. Liturgia w życiu Kościoła*, red. J. Mieczkowski, Kraków 2009, s. 11-16) oraz biskupa Stefana Cichego (*Biskup Stefan Cichy w środowisku liturgicznym Krakowa*, (współautor S. Koperek), [w]: *Mirabile laudis canticum*, red. H. J. Sobeczko, Opole 2008, s. 51-62).

Ostatni artykuł z tej grupy wykracza poza tematykę liturgiczną, i związany jest z przedstawieniem w czasopiśmie „Studia Nauk Teologicznych PAN” poszczególnych, działających w Polsce, wydziałów teologicznych. Wraz z ks. prof. dr hab. J. D. Szczurkiem przedstawiliśmy działalność Wydziału Teologicznego PAT w Krakowie (*Wydział Teologiczny Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie*, (współautor J. D. SZCZUREK), „Studia Nauk Teologicznych PAN” 2008, t. 3, s. 181-192).

Sprawozdania:

Będąc uczestnikiem wielu sympozjów i konferencji starałem się także przedstawić czytelnikom czasopism liturgicznych poruszaną na nich tematykę:

- VIII Międzynarodowy Kongres Liturgiczny „*Per ritus et preces*”. *Sakramentalność liturgii* (Rzym, 16-18.05.2007), (współautor J. SUPERSON), „RBL” LXI (2008), z. 4, s. 301-302;
- VI Międzynarodowe Sympozjum Liturgiczne (Monastero di Bose, 5-7 czerwca 2008), (współautor J. SUPERSON), „RBL” LXII (2009), z. 1, s. 67-71;
- *Sprawozdanie z 45. Sympozjum Wykładowców Liturgiki w Wydziałach Teologicznych i Wyższych Seminariach Duchownych* (Lublin, 8-10.09.2009 r.), (współautor J. SUPERSON), „RBL” LXII (2009), z. 4, s. 312-314;
- *Il culto dei Santi. Il nuovo “Martyrologium Romanum”*, „Liturgia” 229 (XI-XII 2009), Roma, s. 111-114;
- IX Międzynarodowe Sympozjum Liturgiczne *Ars Liturgica. L’arte a servizio Della liturgia* (Monastero di Bose, 2-4 czerwca 2011), (współautor J. SUPERSON), „RBL” LXIV (2011), nr 4, s. 376-378;
- *Sympozjum Liturgiczne: Znaczenie i działalność Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów* (Wrocław 17 maja 2011), (współautor J. SUPERSON), „RBL” LXIV (2011), nr 4, s. 374-375;
- II Międzynarodowe Sympozjum Liturgiczne „*Ad fontes liturgicos*”, (Lwów, 26-27 października 2011), (współautor K. MARCJANOWICZ), „RBL” LXV (2012), nr 3, s. 272-274;
- *Sprawozdanie z X Międzynarodowego Sympozjum Liturgicznego* (Monastero di Bose 31.05-2.06.2012), (współautor J. SUPERSON), „Liturgia Sacra” 18 (2012), nr 1 (39), s. 262-266;
- 48 *Sympozjum Wykładowców Liturgiki na Wydziałach Teologicznych i w Wyższych Seminariach Duchownych* (Kalwaria Zebrzydowska, 11-13 września 2012), (współautor J. SUPERSON), „RBL” LXV (2012), nr 4, s. 365-368;
- III Międzynarodowe Sympozjum Liturgiczne „*Ad fontes liturgicos*”, (Preszów, 25-26 października 2012), „RBL” LXV (2012), nr 4, s. 370-373;
- XI Międzynarodowe Sympozjum Liturgiczne (Monastero di Bose, 31 maja-2 czerwca 2013), (współautor J. SUPERSON), „RBL” LXVII (2014), nr 1, s. 81-86;

Współpraca z instytucjami krajowymi i zagranicznymi

Współpraca ta polegała na organizowaniu sympozjów naukowych (krajowych i międzynarodowych) oraz wygłaszaniu referatów na sympozjach, konferencjach i spotkaniach w różnych instytucjach naukowych lub popularyzujących wiedzę liturgiczną.

W jednym przypadku zostałem zaproszony do przy wydaniu 229 (XI-XII 2009) numeru włoskiego czasopisma „Liturgia” (Rivista bimestrale del Centro di Azione Liturgica, Roma).

Referaty wygłaszane na sympozjach, konferencjach i sesjach naukowych:

Zagraniczne:

1. Wygłoszenie referatu pt. *Katechumenalne centrum v Krakove* podczas międzynarodowej konferencji naukowej pt. *Vysluhovanie sviatosti podl'a Malého trebnika (Recensione ruthena)* w dniach 25-26.04.2006 r. w Preszowie (Słowacja).

2. Wygłoszenie referatu pt. *Джерела напської літургії в Римі (першого тисячоліття) на прикладі стаціональної літургії*” podczas międzynarodowego sympozjum liturgicznego z serii *Ad fontes liturgicos II*, poświęconego tematyce źródeł liturgii pontyfikalnej *Дослідження джерел єпископського богослуження*, które odbyło się we Lwowie (Ukraina) w dniach 26-27.10.2011 r.

3. Wygłoszenie referatu pt. *Počiatky liturgického hnutia v Západnej Európe* podczas międzynarodowego sympozjum liturgicznego z serii *Ad fontes liturgicos III*, pt. *Liturgické hnutie ako dôsledok návrtu k liturgickým prameňom*, które odbyło się w Preszowie (Słowacja) w dniach 25-26.10.2012 r.

4. Wygłoszenie referatu pt. *Польські Малі месали міжвоєнного періоду як приклад літургійних коментарів для вірних* podczas międzynarodowego sympozjum liturgicznego poświęconego komentarzom liturgicznym jako źródłom liturgicznym z serii *Ad fontes liturgicos V* pt. *Літургійні коментарі як джерело літургії*, które odbyło się we Lwowie (Ukraina) w dniach 23-24.10.2014 r.

Międzynarodowe:

1. Wygłoszenie referatu pt. *Reforma liturgiczna Soboru Watykańskiego II w ocenie abpa Marcela Lefebvre'a i lefebrystów* podczas międzynarodowego sympozjum liturgicznego z serii *Ad fontes liturgicos IV*, pt. *Reformy liturgii a powrót do źródeł*, które odbyło się w Krakowie w dniach 23-24.10.2013 r.

Krajowe:

1. Wygłoszenie referatu pt. *Teologiczne usytuowanie ołtarza w świątyni chrześcijańskiej* (wraz z ks. dr. J. Supersonem) podczas konferencji naukowej *Architektura w służbie liturgii*, która odbyła się na Sekcji Liturgicznej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w dniu 17.04.2007 r.

2. Wygłoszenie referatu pt. *Ruch liturgiczny na przestrzeni ostatnich sześćdziesiąt lat* podczas sesji naukowej *Sześćdziesiąt lat Ruchu Biblijnego i Liturgicznego*, która została zorganizowana w Krakowie w dniu 20.11.2007 roku przez Polskie Towarzystwo Teologiczne.

3. Wygłoszenie referatu pt. *Liturgia trydencka* podczas sesji naukowej, zorganizowanej przez Instytut Liturgiczny Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie z okazji 70 rocznicy urodzin i 45 rocznicy święceń kapłańskich ks. prof. dr. hab. S. Koperka i w dniu 14.06.2008 r.

4. Wygłoszenie referatu pt. *Rola i dzieje „fermentum” w pierwszym tysiącleciu chrześcijaństwa* podczas sesji Sekcji Liturgicznej Polskiego Towarzystwa Teologicznego i Koła Wykładowców Liturgiki, które odbyło się w dniu 25 października 2010 r. w Krakowie.

Organizacja sympozjów, konferencji i sesji naukowych:

Międzynarodowe:

1. Organizator główny (wraz z ks. dr. hab. P. Nowakowskim) międzynarodowego sympozjum liturgicznego pt. *Metodologia i teologia w badaniach źródeł liturgicznych* z serii *Ad fontes liturgicos*, które odbyło się w Krakowie w dniu 21.10.2010 r.

2. Organizator główny (wraz z ks. dr. hab. P. Nowakowskim) międzynarodowego sympozjum liturgicznego *Ad fontes liturgicos IV* pt. *Reformy liturgii a powrót do źródeł*, które odbyło się w Krakowie w dniach 23-24.10.2013 r.

3. Prowadzenie od strony naukowej międzynarodowych rekolekcji liturgicznych z serii *Mysterium fascinans (IV)*, pt. „*A świątyni w nim nie ujrzałem...*” (*Ap 21, 22*). *Liturgia i rzeczy ostateczne*, zorganizowanych pod patronatem m.in. Koła Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Krakowskiej oraz Dominikańskiego Ośrodka Liturgicznego w Krakowie, które odbyły się w dniach 12-14.08.2011 r. w Mariackim Ośrodku Rekolekcyjnym w Zembrzycach.

Krajowe:

1. Pełnienie funkcji sekretarza komisji przygotowującej symposium *Eucharystia sprawowana na ołtarzu świata. W poszukiwaniu współczesnego rozumienia* (od października 2004 do października 2005 roku) oraz funkcja sekretarza podczas tego symposium, zorganizowanego przez Papieską Akademię Teologiczną w Krakowie w dniach 24-25.10.2005 r.

2. Pełnienie funkcji sekretarza komisji przygotowującej sesję naukową z okazji 650-lecia Uniwersytetu Jagiellońskiego (od października 2013 do maja 2014 roku) i funkcja sekretarza podczas samej sesji w

3. Funkcja sekretarza komisji jubileuszowej, przygotowującej wykłady profesorów PAT w kościołach miasta Krakowa i Archidiecezji Krakowskiej, z okazji 25-lecia PAT (od listopada 2005 do stycznia 2007 roku).

4. Organizator główny (z pozostałymi pracownikami Instytutu Liturgicznego UPJPII w Krakowie) 48 Symposium Wykładowców Liturgiki na Wydziałach Teologicznych i w Wyższych Seminariach Duchownych pt. *Reforma i odnowa liturgii po Soborze Watykańskim II*, które odbyło się w Kalwarii Zebrzydowskiej i Krakowie w dniach 11-13.09.2012 roku.

Działalność popularyzująca wiedzę liturgiczną:

1. Prowadzenie wykładów z liturgiki (*Posługa nadzwyczajnego pomocnika podczas Mszy św., Naczynia liturgiczne, Czytania podczas obrzędu Komunii św. poza Mszą św., Obrzędy Komunii św. w domu chorego, Wystawienie Najświętszego Sakramentu, Obrzędy Komunii św. poza Mszą św.*) na organizowanych przez Archidiecezjalną Komisję Liturgiczną w Krakowie kursach dla nadzwyczajnych pomocników rozdających Komunię świętą, odbywających się w Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Łagiewnikach. Zajęcia te odbywały się co roku w latach 2006/07-2015/16.

2. Prowadzenie wykładów z liturgiki (*Msza święta, Sakramenty i sakramentalia, Rok liturgiczny, Liturgia Godzin, Księgi liturgiczne, Język liturgiczny, Znaki liturgiczne i Triduum*

Paschalne) na Kursie Lektorskim organizowanym przez Archidiecezjalną Komisję ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego dla dorosłych kobiet i mężczyzn Archidiecezji Krakowskiej, w latach 2012/13, 2013/14, 2014/15.

3. Prowadzenie wykładów z liturgiki (*Historia i obrzędy Mszy świętej w nadzwyczajnej formie, Przestrzeń liturgiczna w Kościele katolickim, Historia i teologia ołtarza, Historia chrzcielnicy, Historia i artystyczne formy ambony, Historia tabernakulum, Rok liturgiczny* oraz *Symbolika liturgiczna*) na Studium Apostolstwa Świeckich Archidiecezji Krakowskiej, organizowanym pod patronatem Kurii Metropolitalnej w Krakowie. Wykłady te odbywały się w parafii Św. Piotra Apostoła w Wadowicach oraz parafii Św. Stanisława BM w Krakowie corocznie w latach: 2010/11-2015/16.

4. Prowadzenie wykładów pt. *Nowe Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego oraz Instrukcja Episkopatu Polski z dnia 9 marca 2005 roku* na studium formacji stałej, które organizowało dla swoich kapłanów Zgromadzenie Księży Misjonarzy w Krakowie. Wykłady te odbywały się w dniach: 13.09.2006 r., 4.10.2006 r. oraz 12.09.2007 r.

5. Prowadzenie zajęć na temat *Nowe dokumenty liturgiczne dotyczące sprawowania liturgii* na kursie formacji stałej, które zorganizował zakon Księży Zmartwychwstańców dla swoich kapłanów (listopad 2005 roku oraz marzec 2006 roku).

6. Prowadzenie dnia skupienia w Wyższym Seminarium Duchownym Księży Zmartwychwstańców w dniu 9.12.2006 r., podczas którego wygłaszane były konferencje nt. *Duchowości liturgicznej*.

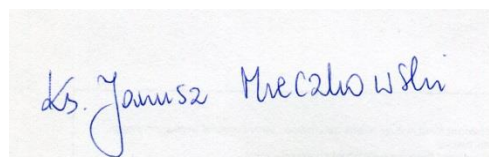
7. Prowadzenie w dniu 18.04.2015 r. dnia skupienia dla katechetów regionu Nowej Huty, który odbywał się w Domu Rekolekcyjnym Sióstr Duszy Chrystusowej w Siedlcu k/Krzeszowic. Organizatorem tego dnia był Wydział Katechetyczny Kurii Metropolitalnej w Krakowie. Tematem nauk i konferencji była „Relacja katechezy i liturgii w życiu i pracy katechetów”. Jedną z konferencji poświęconą była także przyjętym na 366 Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski w dniach 7-8.10.2014 r. „Wskazaniom Episkopatu Polski dotyczącym liturgii Mszy świętych sprawowanych w małych grupach i wspólnotach”.

8. Pełnienie funkcji cenzora dla dokonywania ocen publikacji dotyczących wiary i obyczajów. Nominacja na tę funkcję przez. Ks. Kard. S. Dziwisza miała miejsce w dniu 30.09.2011 r.;

9. Pełnienie w latach 2006-11 funkcji konsultora Komisji ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego Archidiecezji Krakowskiej, a od 2011 r członka tej Komisji;

10. Udział w pracach Komitetu Organizacyjnego II Światowego Kongresu Bożego Miłosierdzia, który odbył się w Krakowie-Łagiewnikach w dniach 1-5.10.2011 r.

11. Funkcja ceremoniarza wobec zespołu lektorów i kantora w czasie Mszy św. odprawianej przez papieża Benedykta XVI na krakowskich Błoniach w dniu 28.05.2006 r.



Ks. Janusz Meczko w skł